

۵- مدت کامل شیر دادن

بر اساس این آیه و نیز آیه ۱۴ سوره لقمان، یک دوره شیردهی کامل دو سال تمام است. اما با استنباط از آیه ۱۵ سوره احقاف، حداقل مدت شیردهی برای کودکی که ۹ ماه زندگی جنینی را پشت سر گذاشته است، ۲۱ ماه است. این مدت کامل‌ترین زمانی است که نوزاد از نظر جسمی و روحی نیازمند شیر مادر است. این نیز از شگفتی‌های قابل تأمل در آموزه‌های قرآنی است که می‌توان با کمک یافته‌های علمی روز آن را توضیح داد؛ البته اگر پدر و مادر با توجه به شرایط جسمی مادر یا کودک و توافق یا مشورت با متخصصین، بخواهند کودک را از شیر بگیرند یا شیردهی او را به دایه بسپارند، اشکالی ندارد.

پیام ۱: تکلیف، بر اساس قدرت و به اندازه توانایی انسان است. «لَا تُكَلِّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا»

پیام ۲: اسلام، دینی جامع است. حتی برای تغذیه مناسب نوزاد با شیر مادر، برنامه دارد. «وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ»

پیام ۳: زن و شوهر درباره امور نوزاد باید مشورت کنند. «تَشَاوُرٌ»

امام صادق علیه‌السلام

از امیرالمؤمنین علی علیه‌السلام نقل می‌کند که فرمود:

مَا مِنْ لَبَنٍ يُرْضَعُ بِهِ الصَّبِيُّ اعْظَمَ بَرَكَهَ عَلَيْهِ مِنْ لَبَنِ أُمِّهِ*

هیچ شیری برای تغذیه نوزاد، با برکت‌تر از شیر مادرش نیست.

الکافی (ط - الإسلامیه) ج ۶ ص ۴۰

بسم الله الرحمن الرحيم

آیه ۲۳۱

واژه: هُزُوا: مسخره شده. (مصدر به معنای مفعول)

۱- توصیه مجدد - به زنان ظلم نکنید

در این آیه به مردان گوشزد می‌شود که در صورتی که عِدَّة طلاق زن تمام شد، می‌توانید به او رجوع کرده و زندگی خود را دوباره از سرگیرید و یا او را طلاق دهید. در هر دو صورت نیز، باید با زنان به گونه‌ای پسندیده و نیکو رفتار شود. به همین خاطر، حق ندارید برای انتقام‌جویی از زن، او را طلاق نداده و با رفتار خویش وی را آزار دهید؛ زیرا این‌کار در حقیقت، ظلم و ستم به خودتان است؛ چون هم موجب سلب آرامش خود در خانه و هم مستحق عذاب الهی می‌شوید. هم‌چنین، به مردان توصیه می‌کند که با سوء استفاده از اختیارات خویش، آیات و احکام خدا را به مسخره نگیرند و با عمل به اندرزهای قرآن، شکر نعمت‌های فراوان الهی - از جمله محبت میان همسران - را به‌جا آورند.

پیام ۱: هر کجا زمینه انحراف و ظلم و خطر بیشتر است، هشدارها و سفارش‌ها نیز باید بیشتر باشد. با آن‌که در دو آیه قبل فرمود: «فَامْسَاكُ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحُ بِإِحْسَانٍ» بار دیگر، در این آیه می‌فرماید: «فَامْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرِّحُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ» زیرا شرایط روحی زن و مرد در موقع جدایی، عادی نیست و خطر ظلم و تعدی فراوان است.

پیام ۲: توجه به ظواهر و دوری از روح احکام، استهزاء به آیات الهی است. «وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوا»

پیام ۳: مشکلات اندک خانوادگی را در کنار نعمت‌های فراوان الهی به حساب نیاورید و به جای کینه‌ها و تلخی‌ها از نعمت‌ها یاد کنید. «وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ»

آیه ۲۳۲

واژه: اَزْکٰی: پاکیزه‌تر و با برکت‌تر، خالص‌تر.

۲- مانع ازدواج مجدد نشوید

یکی از یاران پیامبر به نام «مَعْقِل بن یسار» با ازدواج مجدد خواهرش با شوهر اول خود مخالفت می‌کرد؛ در حالی که آن‌ها پس از انقضای مدت عده، تمایل داشتند که با عقد جدید به زندگی خود برگردند. برخی نیز گفته‌اند: «جابر بن عبدالله» با ازدواج دختر عمویش با شوهر سابق خود مخالفت کرد. به هر تقدیر، این آیه از چنین مخالفت‌هایی نهی نموده و فرموده است که وقتی زنان خود را طلاق دادید و آن‌ها عده خود را به پایان رساندند، مانع آن‌ها نشوید که با همسران سابق خود ازدواج کنند؛ در صورتی که میان آن‌ها به خوبی توافق حاصل شده است.

پیام ۱: توافق بر ازدواج، باید عقلایی و عادلانه باشد. «تَرَاضُوا بَيْنَهُم بِالْمَعْرُوفِ»

پیام ۲: اگر زنان مطلقه، با همان شوهران سابق خود توافق کرده و ازدواج کنند، در پاکی و تزکیه فرد و جامعه، تأثیر بسیار دارد. «ذَلِكُمْ اَزْکٰی لَكُمْ وَ اَطْهَرُ» زیرا در این نوع ازدواج، اسرار ایشان مخفی مانده و فرزندان به آغوش والدین و سرپرست واقعی خود برمی‌گردند.

آیه ۲۳۳

واژه: تَشَاوُرُ: مشورت. («شَوْر» در اصل، به معنای «جمع‌آوری عسل از کندو» می‌باشد و سپس در «بیرون کشیدن رأی از راه مشورت با دیگران» به کار رفته است.)
واژه: الْوَالِدَاتُ: مادران. (جمع والدۃ: مادر) («والده» به مادری گفته می‌شود که کودک از اوست؛ ولی «أُم»، هم بر مادر و هم نامادری یا دایه، گفته می‌شود).

۳- تأثیر شیر مادر بر رشد جسمی و روحی کودک

در قرآن کریم حداقل هشت بار به‌طور مستقیم به موضوع شیر دادن مادر اشاره شده است. طبق نظر فقها، اگرچه بر مادر واجب نیست فرزندش را شیر دهد؛ اما بسیار نیکو و مستحب است که شیرخوار تنها از شیر مادرش تغذیه کند. شیر مادر، تأثیرات جسمی و روحی بسیار خوبی بر شیرخوار می‌گذارد. اطلاعات علمی امروز به ما نشان می‌دهد که تغییر ترکیبات شیر مادر از هنگام ولادت کودک تا پایان دوران شیردهی با نیازهای ویژه غذایی کودک تناسب دارد و در حقیقت نوعی مصونیت را در حساس‌ترین و آسیب‌پذیرترین دوره زندگی کودک فراهم می‌سازد. به همین دلیل، در روایات شیر مادر به عنوان مبارک‌ترین و بهترین غذا برای نوزاد معرفی و اجر و پاداش بسیار زیادی برای شیر دادن بیان شده است.

از پیامبر اکرم صلی‌الله‌وعلیه‌وآله‌وسلم روایت شده است: «وقتی که زن طفلش را شیر می‌دهد، هر بار مکیدن شیر خوار، برابر آزاد کردن بنده‌ای از فرزندان اسماعیل برای او پاداش دارد. پس هنگامی که از شیر دادن فارغ شود، فرشته‌ای بر پهلوی مادر می‌زند و می‌گوید: "عملت را از سر گیر! چرا که آمرزیده شدی".»

۴- مسئولیت پدر در دوران شیرخوارگی فرزند

از آن‌جا که فرزند از نظر اجتماعی به پدر تعلق دارد، پدر باید تمام مخارج مربوط به لباس و غذای مادر را در حد متعارف و مناسب حال وی بپردازد، دلیل استفاده از تعبیر (مولود له) به جای «والد: پدر» نیز، بیان همین مطلب است که حکمت تکلیف پدر، این است که فرزند از نظر اجتماعی متعلق به اوست؛ هرچند مادر او را طلاق داده باشد.